

Amsterdam, 9 januari 2021

Geachte griffier,

Wij hebben kennisgenomen van de plannen voor het oprichten van megawindturbines in en nabij het oostelijk deel van de regio Amsterdam. Het voornemen om deze enorme windmolens daar te plaatsen heeft ons verrast en gealarmeerd. Wij zijn erg bezorgd vanwege de geplande aanleg van molens in het IJmeer, rond IJburg en op de Diemer Vijfhoek.

Er is een aspect van de aanleg dat ons met name getroffen heeft: het dodelijk gevaar voor trekvogels. Uit onze tellingen van trekvogels, die wij als een monitoringsprogramma opzetten in de jaren zeventig van de vorige eeuw, en uitvoeren op verscheidene posities op de Diemer Vijfhoek, blijkt dat er over de oostlob van Amsterdam belangrijke trekroutes lopen. Het onderhavige gebied kun je zien als een kom waar vogels geconcentreerd doorheentrekken.

Zo is er tijdens de najaarstrek - die grosso modo loopt van juli tot en met november - sprake van drie banen waarlangs de trekvogels zich bewegen:

- 1) vanuit Flevoland in zuidwestelijke richting over het IJmeer richting Amsterdam. Voor een goed begrip: zuidwest is de hoofdtrekrichting in deze periode.
- 2) vanuit Noord-Holland boven het Noordzeekanaal langs de Diemerzeedijk (dus IJburg en het Diemerpark) over de Vijfhoek. Deze route wordt mede bepaald door stuwings: vogels volgen natuurlijke lijnen in het landschap op hun tocht naar de overwinteringsgebieden, waardoor verdichting van de trekvogelstromen plaatsvindt.
- 3) vanuit het oosten over de Vijfhoek richting IJburg, Diemerpark en Diemerzeedijk. Deze route wordt vooral gevolgd door vogels die Flevoland uitvlogen ter hoogte van Muiden-Muiderberg en gestuwd langs de IJmeerkust hun weg vervolgen.

De vogels die gebruikmaken van de routes 2) en 3) zullen bij het bereiken van het onderhavige gebied hun trekrichting aanpassen en in grofweg (zuid)zuidwestelijke richting doorvliegen, op weg naar hun wintergebieden, die niet zelden op duizenden kilometers afstand liggen.

Doordat het gebied, zoals uit bovenstaande valt af te leiden, precies op een knooppunt van trekwegen van vogels ligt, is de aanleg van megawindturbines een grote bedreiging voor ze. Hoewel vogeltrek zich tot op zeer grote hoogte kan afspelen (denk aan kilometers!), komt met name in het najaar bij de overheersende tegenwind uit het zuidwesten de grote meerderheid in de onderste luchtlagen langs. De geplande windturbines hebben een bereik dat precies in die belangrijkste luchtlagen voor vogeltrek ligt. Juist in het najaar is de vogeltrek op zijn sterkst: in een relatief korte periode gaan de dieren, nu aangevuld met de nieuwe generatie van het afgelopen broedseizoen, op weg naar de overwinteringsgebieden.

Het zou een rampzalige ontwikkeling zijn als precies in een gebied waar veel trekvogels geconcentreerd langskomen - u moet dit driedimensionaal zien - megawindturbines worden opgetrokken. Uit onderzoek is bekend dat veel vogels de bladen ervan niet kunnen ontwijken en gedood worden. Uit onderzoek van onder meer Wageningen University & Research blijkt bovendien dat het aantal slachtoffers onder vogels vaak wordt onderschat. De windmolens maken uiteraard

geen onderscheid, dus ook zeldzame vogels zullen het slachtoffer zijn, waardoor tot op populatieniveau klappen kunnen vallen.

-----

Niet alleen voor vogels die het gebied passeren op weg naar het zuiden vormt de aanleg van grote turbines een reëel gevaar. Er zijn ook trekvogels die het onderhavige gebied en de directe omgeving gebruiken als (tijdelijk) eindstation, vaak zelfs als overwinteringsgebied. Deze gebieden hebben planologisch een beschermde status. Zo is het IJmeer aangewezen als Natura 2000-gebied en maakt de Diemer Vijfhoek deel uit van het Natuur Netwerk Nederland, NNN. Hier, maar ook in de directe omgeving van deze gebieden, mogen geen ontwikkelingen plaatsvinden die een negatief effect hebben op de (aangewezen) natuurwaarden. Voor alle vogels - getalsmatig vooral verscheidene eenden- en ganzensoorten - is het van belang dat ze hier zonder al te grote risico's kunnen pleisteren, om het jaar eropvolgend weer aan een nieuw broedseizoen te kunnen beginnen. Hun mogelijkheden zijn al niet echt groot, want door allerlei andere ontwikkelingen in en rond de regio Oost-Amsterdam/Diemen/Weesp is de afgelopen decennia veel leefgebied verdwenen.

-----

Sinds 12 oktober 1978, toen een groep studenten op de Diemer Vijfhoek begon met de monitoring van vogeltrek, zijn zo'n 260 verschillende vogelsoorten waargenomen. De resultaten van onze telinspanningen zijn voor het grootste deel ingevoerd en terug te zien op de site [trektellen.nl](http://trektellen.nl). Onze telposten bij de Diemer Vijfhoek zijn daar terug te vinden onder de hoofdjes 'Vijfhoek Diemen' en 'Vijfhoek Diemen (zomeravonden)'.

Er moeten in al die jaren - de tellingen lopen nog steeds - tijdens de bijna tienduizend tel-uren vele tientallen miljoenen vogels zijn langsgetrokken; wij zien ze lang niet allemaal. De gegevens die wij vergaarden, maken duidelijk dat het onderhavige gebied, waar door verdichting van de trekbanen geregeld sterke stuwing van vogels plaatsvindt, van groot belang is voor vogels. Op menig dag in het najaar zijn langstreckende wolken Aalscholvers, Zwarte Sterns, ganzen, lijsters, Vinken en Lepelaars te zien, die hier nu nog onbedreigd langs kunnen trekken. Megawindturbines zullen precies op de hoogtes draaien waar met de veelal heersende zuidwestelijke winden grote aantallen trekvogels hun weg zoeken. Die molens vormen daardoor een grote bedreiging.

-----

Niet alleen al dan niet pleisterende trekvogels lopen gevaar door de aanleg van enorme windturbines, ook broedvogels doen dat. De Diemer Vijfhoek is een van de weinige nog redelijk ongerepte natuurgebieden van het Natuur Netwerk Nederland in de regio. Het gebied heeft een belangrijke functie, niet alleen voor vogels, maar ook voor de mensen die rond het gebied wonen. Want hoezeer ook naar compensatie van verdwenen terreinen wordt gestreefd, ook voor de mens blijft er in de regio op het gebied van rustige natuurbeleving intussen weinig over. Het belang ongestoord te kunnen vertoeven in een rustige omgeving is bekend; het heeft een heel gunstige uitwerking op het gevoel van welbevinden.

De Diemer Vijfhoek, beheerd door Staatsbosbeheer, is een gebied waar vestiging van een aantal zeer zeldzame soorten is te verwachten. Doordat het terrein voor ruim de helft niet te betreden is (maar grotendeels wel te bekijken) en het er daardoor rustig is, zijn er vestigingsmogelijkheden voor bijvoorbeeld de Zeearend en de Visarend. Deze beide topsoorten lieten zich de laatste jaren al in toenemende mate zien in het gebied en de omgeving. Hun komst als broedvogel zou een kroon zijn op de natuurlijke waarde van het gebied.

Andere vogelsoorten die van het gebied (kunnen) profiteren zijn onder meer de Koekoek, Bruine Kiekendief, de Snor, de Blauwborst en het Baardmannetje. Ook zijn elk voorjaar pleisterende

Wielewalen aanwezig. Deze zeldzame soort zou eveneens tot broeden kunnen komen in het gebied. Zeker bij een goed beheer zijn en blijven er mogelijkheden voor deze zeldzame soorten. Maar er zijn ook vele tientallen algemenere soorten die op de Vijfhoek mogelijkheden vinden om zich voort te planten. Wat dat betreft heeft de Vijfhoek een belangrijke regionale functie.

-----

Broedvogels of trekvogels, om het even welke categorie we beschouwen, zullen sterk te lijden hebben van de aanleg van megawindturbines in dit deel van het IJmeergebied. Wij zullen en kunnen u geen alternatieven bieden, dat is zoiets als het vuilnis over de schutting gooien, maar het lijkt ons van het grootste belang dat het onderhavige gebied gevrijwaard blijft van de aanleg van enorme windmolens, die met hun bladen vele slachtoffers onder broed- en trekvogels zullen maken.

Wij vragen u dan ook af te zien van de aanleg van de megawindturbines in de regio Oost-Amsterdam.

Hoogachtend

Dhr. van Duin, bioloog, vogeltrekteller en oud-journalist